

Byla C-487/19**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2019 m. birželio 26 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Najwyższy (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. gegužės 21 d.

Pareiškėjas:

W.Ż.

Dalyvaujant:

Prokurator Prokuratury Krajowej Bożena Górecka

Pagrindinė byla

Teisės klausimas, kurį *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, toliau – SN) pateikė nagrinėti išplėstinei kolegijai byloje dėl SN *Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych* (Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija) teisėjų nušalinimo nuo bylos nagrinėjimo pagal W.Ż. apeliacinį skundą.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

ESS 2 straipsnio, 6 straipsnio 1 ir 3 dalių ir 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, siejamų su Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu ir SESV 267 straipsniu, aiškinimas atsižvelgiant į sąvoką „pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas“.

Prejudicinis klausimas

Ar [ESS] 2 straipsnį, 6 straipsnio 1 ir 3 dalis ir 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamus su [Pagrindinių teisių chartijos] 47 straipsniu ir [SESV] 267 straipsniu, reikia aiškinti taip, kad pagal Europos Sąjungos teisę teismas, kuris yra sudarytas iš vieno teisėjo, paskirto į teisėjo pareigas akivaizdžiai

pažeidžiant valstybės narės teisės nuostatas dėl teisėjų skyrimo, visų pirma skiriant asmenį į teisėjo pareigas nepaisant to, kad kompetentingam nacionaliniam teismui (*Naczelny Sąd Administracyjny* (Vyriausiasis administracinis teismas)) buvo apskūstas nacionalinės institucijos (*Krajowa Rada Sądownictwa* (Nacionalinė teisėjų taryba)) sprendimas dėl teikimo skirti jį į teisėjo pareigas, kurio vykdymas buvo sustabdytas pagal nacionalinės teisės nuostatas ir prieš paskyrimo rašto įteikimą kompetentingame nacionaliniame teisme (*Naczelny Sąd Administracyjny*) nebuvo užbaigta procedūra, nėra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas?“

Svarbios Sąjungos teisės nuostatos

ESS 2 straipsnis, 6 straipsnio 1 ir 3 dalys, 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis ir SESV 267 straipsnis

Svarbios nacionalinės teisės nuostatos

Konstytucja RP (Lenkijos Respublikos Konstitucija) 7, 10, 45, 60, 77, 144, 175, 179 ir 183 straipsniai

Nuo 2018 m. liepos 27 d. galiojančio *Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa* (2011 m. gegužės 12 d. Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos), atsižvelgiant į *Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw* (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas ir kai kurie kiti įstatymai) (*Dz. U.*, 2018, poz. 1443), 43 ir 44 straipsniai

Nuo 2019 m. balandžio 1 d. galiojančio *Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa* (2011 m. gegužės 12 d. Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos), atsižvelgiant į 2019 m. gegužės 25 d. *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimą byloje Nr. K12/18 (*Dz. U.*, 2019, poz. 609), 44 straipsnis

Nuo 2019 m. gegužės 23 d. galiojančio *Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa* (2011 m. gegužės 12 d. Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos), atsižvelgiant į *Ustawa z dnia 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych* (2019 m. balandžio 26 d. Įstatymas dėl Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir Įstatymo dėl administracinių teismų sistemos struktūros pakeitimo) (*Dz. U.*, 2019, poz. 914), 44 straipsnis

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (2019 m. balandžio 26 d. Įstatymas dėl Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir Įstatymo dėl administracinių teismų sistemos struktūros pakeitimo) (*Dz. U.*, 2019, poz. 914) 3 ir 4 straipsniai

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (2017 m. gruodžio 8 d. Aukščiausiojo Teismo įstatymas (*Dz. U.*, 2018, poz. 5, su pakeitimais) 26, 82, 86 ir 87 straipsniai

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (2001 m. liepos 27 d. Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų sistemos struktūros (suvestinė redakcija *Dz. U.*, 2019, poz. 52, su pakeitimais) 22a straipsnis

Kodeks postępowania cywilnego (Civilinio proceso kodeksas, toliau – KPC) 49, 50, 365, 379, 388, 391, 398²¹ ir 401 straipsniai

Bylos aplinkybių santrauka ir motyvai

- 1 2018 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu teisėjas W.Ż. buvo perkeltas iš K. apygardos teismo skyriaus, kuriame iki šiol ėjo pareigas, į kitą to teismo skyrių pagal Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų sistemos struktūros 22a straipsnio 4b dalies 1 punktą. W.Ż. apskundė šį sprendimą *Krajowa Rada Sądownictwa* (toliau – KRS), o ši 2018 m. rugsėjo 21 d. sprendimu nutraukė apeliacinio skundo dėl apygardos teismo teisėjo sprendimo nagrinėjimą (bylos Nr. I NO 47/18). W.Ż. apskundė šį KRS sprendimą SN.
- 2 Pateikęs apeliacinį skundą dėl KRS sprendimo, 2018 m. lapkričio 14 d. W.Ż. pateikė prašymą nušalinti nuo jo nagrinėjimo visus SN Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegijos teisėjus. Jis argumentavo tuo, kad ši kolegija dėl savo sisteminės formos ir jos narių paskyrimo, kurį KRS atliko pažeisdama Konstituciją, negali – jokios sudėties – nešališkai ir nepriklausomai išnagrinėti apeliacinio skundo.
- 3 Dėl prašymo paskirti visus Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegijos teisėjus, dėl kurių pateiktas reikalavimas nušalinti, 2018 m. rugpjūčio 28 d. KRS priėmė sprendimą Nr. 331/2018 (toliau – KRS sprendimas Nr. 331/2018). Šį sprendimą kiti skyrimo procedūros dalyviai, dėl kurių KRS nesikreipė į Lenkijos Respublikos Prezidentą su prašymu skirti juos į SN teisėjo pareigas, visa apimtimi apskundė *Naczelny Sąd Administracyjny* (toliau – NSA).
- 4 2018 m. rugsėjo 27 d. nutartimi NSA sustabdė KRS sprendimo Nr. 331/2018 vykdymą.
- 5 Nepaisant to, kad KRS sprendimas Nr. 331/2018 buvo apskūstas visa apimtimi ir NSA sustabdė jo vykdymą, taip pat to, kad NSA nebuvo užbaigta procedūra, 2018 m. spalio 10 d. Lenkijos Respublikos Prezidentas įteikė paskyrimo į SN Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegijos teisėjus raštus tiems asmenims, dėl kurių W.Ż. kreipėsi su prašymu nušalinti.
- 6 NSA posėdžiai bylose dėl KRS sprendimo Nr. 331/2018 apskundimo buvo atidėti, iki Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – Teisingumo Teismas)

išnagrinės prejudicinius klausimus dėl Įstatymo dėl KRS 44 straipsnio 1b dalies ir 44 straipsnio 4 dalies atitikties Sąjungos teisei (byla C-824/18).

- 7 2019 m. vasario 20 d. Lenkijos Respublikos Prezidentas įteikė A.S. paskyrimo į SN Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegijos teisėjus raštą. Prašymas skirti A.S. teisėju buvo įtrauktas į KRS sprendimą Nr. 331/2018, taigi A.S. buvo paskirtas po to, kai KRS sprendimas Nr. 331/2018 visa apimtimi buvo apskustas NSA ir šis teismas sustabdė sprendimo vykdymą, be to, šiame teisme atliekama procedūra dar nebuvo užbaigta. Atsižvelgiant į tai, kad A.S. buvo paskirtas į SN teisėjo pareigas 2019 m. vasario 20 d., t. y. po to, kai 2018 m. lapkričio 14 d. W.Ž. pateikė prašymą dėl nušalinimo, jam nebuvo taikomas šis prašymas.
- 8 2019 m. kovo 5 d. Nacionalinės prokuratūros prokuroras raštu pranešė apie dalyvavimą byloje pagal apeliacinį skundą dėl KRS sprendimo nutraukti bylos nagrinėjimą (byla Nr. I NO 47/18). Jis prašė atmesti W.Ž. apeliacinį skundą dėl minėto KRS sprendimo kaip nepriimtina.
- 9 2019 m. kovo 8 d., prieš pat Civilinių bylų kolegijos posėdžio pradžią, SN Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija, susidedanti iš vieno teisėjo, A.S., kuris neturėjo bylos Nr. I NO 47/18 medžiagos, priėmė šioje byloje nutartį atmesti W.Ž. apeliacinį skundą kaip nepriimtina. Šioje nutartyje pritarta prokuroro nuomonei, nesuteikiant W.Ž. galimybės pateikti pastabas.
- 10 SN teisėjai nagrinėdami prašymą dėl nušalinimo 2019 m. kovo 20 d. posėdyje nusprendė, jog byloje Nr. I NO 47/18 2019 m. kovo 8 d., prieš prašymo dėl nušalinimo nagrinėjimą, priimta nutartis pažeidė KPC 50 straipsnio 3 dalies 2 punktą, pagal kurį draudžiama priimti teismo sprendimą, kuriuo užbaigiama byla, tuo atveju, jei kuris nors teisėjas, įskaitant tą, kuriam netaikomas prašymas dėl nušalinimo, pateikė prašymą dėl teisėjo nušalinimo. SN taip pat nustatė, kad bylos nagrinėjimas ir sprendimo priėmimas teisme, neturint bylos medžiagos ir nesuteikus W.Ž. galimybės susipažinti su prokuroro pozicija, pažeidė teisę būti išklausytam (Konstitucijos 45 straipsnio 1 dalis, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnio 1 dalis ir Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio 2 dalis).
- 11 SN taip pat nagrinėjo klausimą, ar A.S. – atsižvelgiant į tai, kokiomis aplinkybėmis buvo paskirtas – yra to teismo teisėjas. Ši aplinkybė svarbi vertinant, ar 2019 m. kovo 8 d. nutartis byloje Nr. I NO 47/18, priimta vieno SN teisėjo, A.S., teisiškai egzistuoja kaip teismo nutartis. Šio klausimo išsprendimas yra svarbus prašymo dėl nušalinimo nagrinėjimo rezultatui. Jeigu 2019 m. kovo 8 d. nutartis, priimta byloje Nr. I NO 47/18 teisiniu požiūriu egzistuoja, tada byla dėl nušalinimo turi būti užbaigta (nutraukta), nes jos dalykas išnyko. Tačiau jei 2019 m. kovo 8 d. nutartis, priimta byloje Nr. I NO 47/18, yra niekinė, prašymas dėl nušalinimo turi būti nagrinėjamas.
- 12 Nagrinėjant šį klausimą, SN kilo rimtų abejonių ir jis pateikė savo septynių teisėjų kolegijai teisinį klausimą, ar teisiniu požiūriu egzistuoja vieno teisėjo priimta

nutartis, jei tas teisėjas buvo paskirtas eiti SN teisėjo pareigas nepaisant to, kad prieš tai KRS sprendimas dėl teikimo skirti tą asmenį buvo apskūstas NSA, šio sprendimo vykdymas buvo sustabdytas ir prieš paskyrimo rašto įteikimą procedūra NSA nebuvo užbaigta.

- 13 Nagrinėjant šį teisinį klausimą septynių SN teisėjų kolegijai kilo abejonių, kaip aiškinti prejudiciniame klausime nurodytas Europos Sąjungos teisės nuostatas. Abejonės susijusios su tuo, ar vieno teisėjo, paskirto į teisėjo pareigas akivaizdžiai pažeidžiant nacionalinės teisės nuostatas dėl teisėjų skyrimo, ypač skiriant teisėją tokiomis aplinkybėmis, kokiomis buvo paskirtas A.S., teismas pagal Sąjungos teisę gali būti laikomas pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 14 Nurodytų abejonių išsklaidymas yra svarbus ne tik A.S., bet ir kitų Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegijos teisėjų, septynių Civilinių bylų kolegijos teisėjų ir vieno Drausmės kolegijos teisėjo, paskirtų į SN teisėjo pareigas tokiomis pačiomis aplinkybėmis kaip ir A.S., atžvilgiu. Be to, dešimt kitų Drausmės kolegijos teisėjų Lenkijos Respublikos Prezidentas paskyrė nepaisant to, kad prieš tai KRS sprendimas dėl jų paskyrimo buvo apskūstas NSA ir prieš įteikiant paskyrimo raštus šiame teisme nebuvo užbaigta procedūra.
- 15 Teisingumo Teismo atsakymas sudarys prielaidą SN septynių teisėjų kolegijai išspręsti teisinį klausimą, pateiktą to teismo įprastos sudėties kolegijos. Jeigu Teisingumo Teismas nuspręs, kad SN, priimdamas sprendimą užbaigti bylą pagal W.Ż. apeliacinį skundą dėl KRS sprendimo (byla Nr. I NO 47/18), nebuvo pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, kartu užtikrinantis veiksmingą teisminę gynybą pagal Sąjungos teisę, ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu ir SESV 267 straipsnio trečia pastraipa, pagal Lenkijos teisės aktų nuostatas tai turės įtakos vertinant paskyrimo į SN teisėjo pareigas tokiomis aplinkybėmis, kokiomis buvo paskirtas A.S., pasekmes. Todėl gali būti pripažinta, kad sprendimai, priimami tokios sudėties SN, kurią sudaro asmenys, paskirti nurodytomis aplinkybėmis, yra niekiniai, nes juos priėmė asmuo ar asmenys, kurie nėra teisėjai.
- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi 2018 m. vasario 27 d. (C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses p. Tribunal de Contas*, 33–37 punktai) ir 2018 m. liepos 26 d. (C-216/18 PPU, *LM*) sprendimais, nuroydamas, kad Europos Sąjunga yra teisės sąjunga, kurios teisinėje sistemoje teisminės kontrolės užtikrinimo užduotis patikėta ne tik Teisingumo Teismui, bet ir valstybių narių teismams. Valstybės narės privalo nustatyti teisių gynimo priemones, kad užtikrintų teisės subjektams jų teisių į veiksmingą teisminę gynybą Sąjungos teisei priklausančiose srityse laikymąsi. Primenama, jog veiksmingos iš Sąjungos teisės kylančių subjektų teisių teisminės gynybos principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, o veiksmingos teisminės kontrolės

egzistavimas neatsiejamas nuo teisinės valstybės. Kiekviena valstybė narė turi užtikrinti, kad institucijos, priskirtos jos teisių gynimo priemonių Sąjungos teisės priklausančiose srityse sistemai, kaip „teismai“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, atitiktų veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus. Taip pat atkreipiamas dėmesys į tai, kad vertinant, ar atitinkama institucija galėtų būti laikoma „teismu“, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, reikia atsižvelgti į tokius kriterijus kaip institucijos veikimo teisinis pagrindas ir šios institucijos ir jos teisėjų nepriklausomumas. Teismo vertinimu, tai visiškai sutampa su „teismo“ sąvokai taikomais reikalavimais, nustatytais SESV 267 straipsnio trečioje pastraipoje ir Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje, teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą kontekste, taip pat atitinka pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo ir nešališko teismo standartą, kaip numatyta EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu taip pat žr. Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 3 dalį ir ESS 6 straipsnio 3 dalį).

- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad šios bylos ryšiai su Sąjungos teise yra dvejopi. Visų pirma, SN Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija pagal savo kompetenciją nagrinėja bylas, susijusias su Sąjungos teisės aiškinimu ir taikymu, tokias kaip reguliavimo bylos, visų pirma konkurencijos apsaugos ir energetikos reguliavimo bylos. Tokiose bylose dažnai taikomos Sąjungos teisės nuostatos arba nacionalinės teisės nuostatos, skirtos Sąjungos teisei įgyvendinti. Todėl būtina patikrinti, ar SN Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – dėl to, kad į jos sudėtį įeina A.S. ir kiti asmenys, paskirti tokiomis pačiomis aplinkybėmis – atitinka reikalavimus, nustatytus ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje. Antra, skundžiama 2019 m. kovo 8 d. nutartis buvo priimta byloje dėl nacionalinio teismo teisėjo, kuriuo yra W.Ž., statuso. Teisėjas W.Ž., einantis pareigas nacionaliniame teisme, turi būti nepriklausomas tam, kad – pagal Sąjungos teisę – ir šis teismas būtų nepriklausomas ir atitiktų ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos reikalavimus. Tokioje byloje taip pat turi būti laikomasi reikalavimų, nustatytų Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje, o tai reiškia, jog reikia įvertinti, ar teismas, kuris ją nagrinėja, t. y. SN Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija, gali būti laikomas pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą.
- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad vykdant skyrimo procedūrą, kai į SN teisėjo pareigas buvo paskirtas A.S., buvo akivaizdžiai pažeistos Lenkijos teisės nuostatos dėl teisėjų skyrimo. Pažeidimas visų pirma buvo dėl to, jog Lenkijos Respublikos Prezidentas paskyrė A.S. į teisėjo pareigas, nors prieš tai kiti skyrimo procedūros dalyviai apskundė KRS sprendimą Nr. 331/2018 dėl teikimo jį skirti, ir NSA nebuvo užbaigęs procedūros prieš įteikiant A.S. paskyrimo raštą.
- 19 Pagal Konstitucijos 179 straipsnį Lenkijoje teisėjus skiria Lenkijos Respublikos Prezidentas neribotam laikui KRS teikimu. Būtinasis bendradarbiavimas – chronologine tvarka – dviejų konstitucinių valstybės institucijų, kurios viena kitą

papildo. KRS teikimas nėra išvada, bet turi esminę reikšmę, nes tik jį gavęs Lenkijos Respublikos Prezidentas įgyja kompetenciją skirti teikime nurodytą asmenį į teisėjo pareigas.

- 20 Prieš KRS pateikiant Lenkijos Respublikos Prezidentui teikimą dėl teisėjo paskyrimo vyksta skyrimo procedūra, kuri – laikantis konstitucinių reikalavimų – reglamentuojama įstatymais. Siekiant užtikrinti kandidatams, kurie dalyvauja skyrimo procedūroje, jų teisių, be kita ko, teisės patekti į viešąją tarnybą vienodomis sąlygomis (Lenkijos Respublikos Konstitucijos 60 straipsnis) ir teisingumo teisės kiekvienoje atskiroje byloje (Konstitucijos 45 straipsnio 1 dalis ir 77 straipsnio 2 dalis), apsaugą buvo numatyta – atitikties teisei požiūriu – teisminė KRS kreipimosi į Lenkijos Respublikos Prezidentą su teikimu paskirti į teisėjo pareigas kontrolė (Įstatymo dėl KRS 44 straipsnis). Kandidatų į SN teisėjus atveju ši kontrolė pavesta NSA.
- 21 Lenkijos Respublikos Prezidento kompetencija skirti teisėjus, KRS pateikus atitinkamą teikimą, yra prezidento prerogatyva, dėl to Lenkijos Respublikos Prezidento aktas dėl paskyrimo į teisėjo pareigas galioja be Ministro Pirmininko parašo. Toks reglamentavimas nesustiprina Lenkijos Respublikos Prezidento galių prieš teismus, o apsaugo nuo Vyriausybės, kaip, be Prezidento, dar vieno vykdomosios valdžios centro, visų pirma nuo Ministro Pirmininko ir Teisingumo ministro, kišimosi. Lenkijos Respublikos Prezidento prerogatyva skirti teisėjus visada turi būti įgyvendinama pagal viešosios valdžios institucijos veikimo principo reikalavimus, laikantis įstatymuose nustatytų ribų ir paisant teisminės valdžios įgaliojimų.
- 22 Lenkijos Respublikos Prezidentas negali skirti skyrimo procedūros dalyvio į teisėjo pareigas ne tik tada, kai KRS apskritai nepateikė teikimo, bet taip pat tuo atveju, kai teikimas buvo pateiktas, bet tokio teikimo, nurodyto KRS sprendime, egzistavimas teisiniu požiūriu yra sustabdytas dėl to, kad buvo pateiktas apeliacinis skundas dėl sprendimo, kuris yra peržiūrimas teismine tvarka. Kai prieš įteikiant paskyrimo į SN teisėjo pareigas raštą sprendimas dėl prašymo skirti šį asmenį užginčijamas NSA, sprendimo egzistavimas teisiniu požiūriu tampa priklausomas nuo šio teismo sprendimo. Apeliacinio skundo patenkinimas gali lemti tai, kad nebus prielaidos skirti į teisėjo pareigas. Todėl, kol NSA atliekama procedūra nebuvo užbaigta, Lenkijos Respublikos Prezidentas negalėjo pasinaudoti savo prerogatyva skirti į teisėjo pareigas dėl to, kad nebuvo stabilaus pagrindo, kuriuo grindžiamas tos prerogatyvos įgyvendinimas.
- 23 Pirmiau nurodytiems aspektams neturi įtakos nuostatos, kuriomis reglamentuojama KRS sprendimo įsigaliojimo apimtis ir momentas tuo atveju, jei šio sprendimo neužginčytų visi skyrimo procedūros dalyviai (Įstatymo dėl KRS 44 straipsnio 1b dalis), ir nustatomos užginčyto sprendimo, susijusio su teikimo skirti į teisėjo pareigas nepateikimu, panaikinimo pasekmės (Įstatymo dėl KRS 44 straipsnio 4 dalis). Nuo KRS sprendimo užginčijimo momento tik NSA gali vertinti, ar yra pagrindas panaikinti sprendimą, taip pat, kokia apimtimi – pagal apeliaciją – jis galimai bus panaikintas. NSA gali taikyti įvairius aiškinimo

metodus, kad išsklaidytų abejones dėl Įstatymo dėl KRS 44 straipsnio 1b dalies ir 44 straipsnio 4 dalies aiškinimo, įskaitant Konstituciją ir Sąjungos teisę atitinkantį aiškinimą. Kad NSA ėmėsi tokių veiksmų, įrodo šio teismo nutartis pateikti prejudicinius klausimus dėl visų pirma Įstatymo dėl KRS 44 straipsnio 1b dalies ir 44 straipsnio 4 dalies atitikties atitinkamoms Sąjungos teisės nuostatomis (byla C-824/18).

- 24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad šioje byloje Lenkijos Respublikos Konstitucijos 179 straipsnis buvo dvigubai pažeistas. Visų pirma, Lenkijos Respublikos Prezidentas paskyrė A.S. tokiomis aplinkybėmis, kuriomis KRS sprendimo Nr. 331/2018 dėl prašymo jį paskirti egzistavimas teisiniu požiūriu nebuvo tvirtas. Nebuvo tenkinama – suprantama kaip funkcinė – sąlyga, kad teisėjas turi būti paskirtas į pareigas pagal KRS teikimą; toks teikimas turi egzistuoti, be to, jo egzistavimas teikiniu požiūriu turi būti tvirtas, kad nebūtų galima užginčyti. Antra, paskyrimas buvo grindžiamas prielaida, kad NSA nepanaikins KRS sprendimo Nr. 331/2018. Toks paskyrimas neatitiko reikalavimo skirti į teisėjo pareigas neribotam laikui, nes buvo sąlyginio pobūdžio. Galimas KRS sprendimo panaikinimas atlikus teisminę kontrolę, dėl kurio išnyktų skyrimo sąlyga, susijusi su KRS teikimu, lemtų paskyrimo į teisėjo pareigas negaliojimą, be to, kiltų atskiras klausimas, ar ši pasekmė galiotų *ex tunc* ar *ex nunc*.
- 25 Taip pat buvo pažeistas valdžių padalijimo ir pusiausvyros principas bei teisėtumo principas. Atsižvelgiant į NSA, kaip teisminės valdžios institucijos, konstitucinę poziciją, į tai, kad jam pagal įstatymą suteikta – nagrinėjamu atveju – KRS sprendimų atitikties teisės nuostatomis kontrolės kompetencija, ir į būtinumą paisyti šiame teisme atliekamos procedūros būsimo rezultato, Lenkijos Respublikos Prezidentas negalėjo pasinaudoti savo prerogatyva skirti į SN teisėjo pareigas, kol nebuvo užbaigta procedūra NSA. Vis dėlto Lenkijos Respublikos Prezidentas įgyvendino tą prerogatyvą NSA dar nenusprendus dėl sprendimo užginčijimo rezultato, nelaukdamas, kol teismas įvertins skunde nurodytus pagrindus, nors jie buvo plačiai žinomi ir labai rimti.
- 26 Reikšminga bylos aplinkybė taip pat yra tai, kad Lenkijos Respublikos Prezidentas paskyrė A.S. į SN teisėjo pareigas ne tik nepaisydamas apeliacinio skundo dėl KRS sprendimo Nr. 331/2018 dėl teikimo jį paskirti ir to, kad paskyrimo momentu nebuvo užbaigta NSA atliekama procedūra, bet ir nepaisydamas ankstesnės, 2018 m. rugsėjo 27 d. šio teismo nutarties, pagal kurią minėto sprendimo vykdymas buvo sustabdytas. KRS sprendimo vykdymo sustabdymas buvo papildoma aplinkybė, dėl kurios tas sprendimas negalėjo būti veiksmingas teikimas paskirti į teisėjo pareigas. Ši nutartis buvo privaloma NSA atliekamos procedūros dalyviams, šiam teismui, kitiems teismams (be kita ko, SN), kitoms valstybės institucijoms (be kita ko, KRS ir Lenkijos Respublikos Prezidentui) ir viešojo administravimo įstaigoms. Taigi Lenkijos Respublikos Prezidentas ir A.S. aiškiai ignoravo galutinį teismo sprendimą, be to, A.S., nepaisydamas tos nutarties, priėmė paskyrimo raštą.

- 27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, kiekvienas nurodytas pažeidimas buvo svarbiausių Lenkijoje teisėjų skyrimo procedūrai taikomų principų pažeidimas. Be to, tie pažeidimai ne vieninteliai rodo, kad A.S. skyrimo procedūroje buvo padaryta esminių teisės klaidų. Šiuo atveju atskirai paminėtini svarbūs – nenagrinėjami šioje byloje – skyrimo procedūros pažeidimai, nurodyti prejudiciniuose klausimuose, kuriuos SN anksčiau pateikė Teisingumo Teismui (bylos C-585/18, C-624/18 ir C-625/18).
- 28 Pirmiau nurodyti pažeidimai susiję su pagrindiniais, konstitucinę vertę turinčiais teisminės valdžios sudėties formavimo principais, bet jie yra ir tyčiniai pažeidimai, t. y. tokie, kurių imtasi siekiant paneigti NSA atliktos teisminės KRS sprendimo Nr. 331/2018 kontrolės pasekmes. Visų pirma A.S. buvo paskirtas į teisėjo pareigas, nors apie sprendimo apskundimą ir skunde keliamas abejonės buvo plačiai žinoma. Antra, Lenkijos Respublikos Prezidentas įgyvendino savo prerogatyvą remdamasis jurisprudencijoje pateikiama prielaida, jog Lenkijos Respublikos Prezidento paskyrimas į teisėjo pareigas jokių būdu negali būti užginčytas, net ir teisme. Prerogatyvos įgyvendinimas turėjo sukelti negrįžtamas teisinės pasekmes, veiksmingą paskyrimą į teisėjo pareigas, net jei paaiškėtų, kad skyrimo procedūroje yra trūkumų. Argumentas, kad negalima užginčyti Lenkijos Respublikos Prezidento skyrimo į teisėjo pareigas akto pagal Konstitucijos 179 straipsnį, nes tai yra jo prerogatyva, buvo aiškiai keliamas viešoje erdvėje reaguojant į bandymą įvertinti SN teisėjų skyrimo tokiomis aplinkybėmis, kokiomis buvo paskirtas A.S., arba panašiomis, veiksmingumą.
- 29 Šioje byloje nurodyti pažeidimai, jų akivaizdus ir tyčinis pobūdis atitinka platesnį Lenkijoje atliekamų veiksmų, kurių tikslas – kliudyti atlikti KRS sprendimų dėl Lenkijos Respublikos Prezidentui pateikiamų teikimų skirti į SN teisėjo pareigas teisminę kontrolę po Įstatymo dėl SN įsigaliojimo, t. y. po 2018 m. balandžio 3 d., kontekstą.
- 30 Visų pirma, pradėjus skyrimo į SN procedūras pagal naująjį Įstatymą dėl SN buvo pakeistas Įstatymas dėl KRS. Nustatyta, jog sprendimas dėl kandidatų į SN teisėjus, kurio neapskundė visi skyrimo procedūros dalyviai, įsigalioja ta dalimi, kuria yra susijęs su teikimu skirti į SN teisėjo pareigas pateikimu, ir ta dalimi, kuria yra susijęs su teikimu skirti į SN teisėjo pareigas nepateikimu tų procedūros dalyvių, kurie neapskundė sprendimo, atžvilgiu (Įstatymo dėl KRS 44 straipsnio 1b dalis). Tai buvo nukrypimas nuo bendrojo principo, kad KRS sprendimas įsigalioja, jeigu jo negalima apskusti, ir tuo atveju, jei jo neapskundė visi skyrimo procedūros dalyviai, jis įsigalioja ta dalimi, kuria yra susijęs su teikimu skirti į SN teisėjo pareigas, nepateikimu tų procedūros dalyvių, kurie neapskundė sprendimo, atžvilgiu (Įstatymo dėl KRS 43 straipsnio 1 ir 2 dalys). Taip pat nuspręsta, kad NSA sprendimo dėl teikimo skirti į SN teisėjo pareigas nepateikimo panaikinimo pasekmė yra tik apeliacinį skundą teikiančio skyrimo procedūros dalyvio galimybė dalyvauti kitoje skyrimo procedūroje (Įstatymo dėl KRS 44 straipsnio 4 dalis). Nurodytus pakeitimus, kuriais buvo siekiama padaryti neveiksmingą teikiamą NSA apeliacinį skundą dėl KRS sprendimo dėl kandidatų į SN teisėjus,

projekto rengėjas pristatė kaip bandymą panaikinti kliūtis skyrimo į SN teisėjo pareigas procedūroje.

- 31 Antra, reaguodama į tai, jog NSA išreiškė abejonių dėl to, ar pirmiau nurodytas reglamentavimas atitinka Sąjungos teisę, ir pateikė prejudicinį klausimą Teisingumo Teismui (byla C-624/18), be to, sustabdė dalies apskųstų KRS sprendimų vykdymą, KRS – sudėtis, kurią sudaro teisėjai, paskirti Lenkijos Respublikos Seimo – ir valdančiosios partijos senatorių grupė apskundė *Trybunał Konstytucyjny* (toliau – TK) Įstatymo dėl KRS nuostatas dėl teisėjų skyrimo į KRS ir KRS sprendimų dėl teikimo skirti į teisėjo pareigas apskritai apskundimo, kuriose, be kita ko, nurodoma NSA kompetencija. 2019 m. kovo 25 d. TK – sudėtis, kurią sudarė išimtinai teisėjai, paskirti dabartinės valdančiosios daugumos, įskaitant asmenį, paskirtą į prieš tai užimtas TK teisėjo pareigas – byloje Nr. K 12/18 nusprendė, kad Įstatymo dėl KRS nuostatos, kuriomis nustatyta, kad teisėjus į KRS renka Lenkijos Respublikos Seimas, atitinka Lenkijos Respublikos Konstituciją. Pripažinta, kad Konstitucijai prieštarauja Įstatymo dėl KRS 44 straipsnio 1a dalis, kurioje nustatyta NSA kompetencija bylose, iškeltose pagal skundus dėl KRS sprendimų, susijusių su kandidatais į SN teisėjo pareigas. TK nurodė, kad pripažinus, jog Įstatymo dėl KRS 44 straipsnio 1a dalis prieštarauja Konstitucijai, būtina užbaigti visas bylas, NSA nagrinėjamas pagal tą nuostatą.
- 32 Trečia, priimant vėlesnius teisės aktų pakeitimus nuo 2019 m. gegužės 23 d. apskritai neliko galimybės atskirais atvejais apskųsti KRS sprendimų dėl paskyrimo į SN teisėjo pareigas. Šio įstatymo pereinamojo laikotarpio nuostatoje numatoma, kad bylos pagal apeliacinius skundus dėl KRS sprendimų skirti į SN teisėjo pareigas, pradėtos ir neužbaigtos iki šio įstatymo įsiteisėjimo dienos, turi būti nutrauktos pagal vidaus teisę. Tuo siekiama, kad NSA nagrinėjamos bylos dėl KRS sprendimų pateikti Lenkijos Respublikos Prezidentui teikimus skirti į SN teisėjo pareigas, pradėtos įsigaliojus Įstatymui dėl SN, t. y. po 2018 m. balandžio 3 d., be kitų, ir byla dėl KRS sprendimo Nr. 331/2018, būtų užbaigtos neatliekant tų sprendimų teisminės kontrolės.
- 33 31 ir 32 punktuose aprašyti įvykiai neturi įtakos poreikiui, kad Teisingumo Teismas pateiktų atsakymą į prejudicinį klausimą šioje byloje. Prejudicinis klausimas susijęs su praeities įvykiais, dėl kurių A.S. paskyrimas į SN teisėjo pareigas turėjo trūkumų, kurių jokių būdu nepanaikina – *ex tunc* – pirmiau nurodytas TK sprendimas ir teisės aktų pakeitimai.
- 34 Jeigu būtų nuspręsta, jog A.S. buvo paskirtas akivaizdžiai pažeidžiant Lenkijos teisės aktus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo vertinimu, tai galėtų pagrįsti išvadą, kad dėl tokio asmens darbo kolegijoje negalima kalbėti apie teismą, kuris yra įsteigtas pagal įstatymą, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę. Vis dėlto būtina, kad šį klausimą išspręstų Teisingumo Teismas.
- 35 Griežtas teisėjų skyrimo tvarkos laikymasis turi įtakos pavienių asmenų ir visuomenės pasitikėjimui teismų nepriklausomumu ir nešališkumu (2018 m.

sausio 23 d. Sprendimo, *FV/ Taryba*, T-639/16 P, 75 punktas). Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo vertinimu, jeigu teisėjų skyrimo būdas reglamentuojamas atitinkamomis teisės nuostatomis ir tų nuostatų laikymasis yra ypač svarbus teismo nepriklausomumo ir nešališkumo užtikrinimo požiūriu, tų nuostatų pažeidimas, visų pirma akivaizdus pažeidimas, reiškia, kad toks užtikrinimas yra rimtai paneigiamas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apžvelgia du nešališkumo aspektus, kylančius iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos (2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Wilson*, C-506/04, 51 punktas; 2014 m. spalio 9 d. Sprendimo *TDC*, C-222/13, 30 punktas; 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Torresi*, C-58/13 ir C-59/13, 22 punktas; 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Consorti Sanitari del Maresme*, C-203/14, 19 punktas) – išorinį ir vidinį.

- 36 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo vertinimu, kyla rimtų abejonų dėl galimybės išlikti nepriklausomam ir nešališkam asmeniui, kuris buvo paskirtas į teisėjo pareigas akivaizdžiai pažeidžiant teisės nuostatas dėl teisėjų skyrimo. Viena vertus, tokio teisėjo situacija yra tokia, kad jo nepriklausomumu gali abejoti piliečiai – tai liudija teikiami prašymai dėl nušalinimo, be to, jis gali būti veikiamas iš išorės institucijos, kuri pažeidė teisės nuostatas jį skirdama, arba su tokia institucija bendradarbiaujančios kitos institucijos. Toks teisėjas gali būti priklausomas nuo minėtų institucijų, įskaitant priklausančias kitoms valdžioms (vykdomajai ar teisėkūros), veiksmų, kurių tikslas – padaryti neįmanomą teisminę teisės aktų pažeidimų, padarytų prieš jo paskyrimą, kontrolę. Gali būti ir priešingai – tokį teisėją gali veikti minėtų institucijų veiksmai, kurie paneigia jo, kaip teisėjo, statusą. Kita vertus, teisėjas, paskirtas į pareigas akivaizdžiai pažeidžiant teisės nuostatas dėl teisėjų skyrimo, negali užtikrinti nešališkumo, ypač jei – dėl minėto pažeidimo – dėl jo paskyrimo veiksmingumo konkrečioje byloje ginčo, kurį tas teisėjas nagrinėja ir turi priimti sprendimą, šaliai kyla abejonų. Nesutikdamas su bandymais paneigti savo paskyrimo veiksmingumą, teisėjas gali imtis veiksmų, siekdamas užkirsti šaliai kelią imtis tokių bandymų arba padaryti juos neveiksmingus.
- 37 Reikėtų pridurti, kad nors dabartinės sudėties TK pripažįsta, jog Lenkijos Respublikos Prezidento aktams, priimtiems jam įgyvendinant prerogatyvas, netaikoma teisminė kontrolė (o tai gali būti taikoma ir Lenkijos Respublikos Prezidento aktui dėl skyrimo į teisėjo pareigas), vis dėlto šios dabartinės formos institucijos naudojimas verčia iškelti klausimą, ar ji negali būti naudojama – esant poreikiui – kitokiai išvadai padaryti, jei tai būtų naudinga. Tai aiškiai turi įtakos asmenų, paskirtų į SN teisėjo pareigas tokiomis aplinkybėmis, kokiomis buvo paskirtas A.S., nešališkumo vertinimui.
- 38 Lenkijos teisės aktuose tiesiogiai nenumatyta jokios ypatingos procedūros ar priemonės, leidžiančios šaliai užginčyti paskyrimo į teisėjo pareigas tuo atveju, kai asmuo įeina į teismo sudėtį, nors iš teisės nuostatų matyti, jog teismas pagal pareigas turi atsižvelgti į tai, ar jo sudėtis atitinka teisės nuostatas (KPC 379 straipsnio 4 punktas), o tuo atveju, jeigu bylą nagrinėjančioje kolegijoje buvo asmuo, neturintis tokios teisės, tai sudaro pagrindą atnaujinti bylą, užbaigtą

įsisteisėjusiu teismo sprendimu (KPC 401 straipsnio 1 dalis). Atsižvelgiant į tai, kad – be bylos atnaujinimo – SN sprendimai negali būti skundžiami, šalys bando apsaugoti savo teisę, kad bylą išnagrinėtų nepriklausomas ir nešališkas teismas, teikdamas prašymus nušalinti asmenis, kurie buvo paskirti į SN teisėjo pareigas aplinkybėmis, kurios yra visiškai arba iš dalies tokios pat kaip A.S. SN kolegijos, kurias sudaro tik asmenys, paskirti nurodytomis aplinkybėmis, bando neleisti šalims taikyti tokią praktiką. Taip pat jos bando pasiekti, kad tokių prašymų nebebūtų galima teikti niekada, teikdamas dabartinės sudėties TK klausimus dėl Pagrindinių teisių chartijos ar EŽTK 49 straipsnio, kuriame nustatytos teisėjo nušalinimo šalies prašymu sąlygos, atitikties Konstitucijai.

- 39 Reaguodami į jų statuso ginčijimą, asmenys, paskirti į SN teisėjo pareigas aplinkybėmis, kurios yra visiškai arba iš dalies tokios pat kaip A.S., imasi ir įvairių kitų veiksmų, siekdami užkirsti kelią tokiam užginčijimui. Kaip pavyzdį galima pateikti 2019 m. balandžio 10 d. SN Drausmės kolegijos plenariniame posėdyje priimtą sprendimą, kuriame nurodyta, jog šios kolegijos teisėjai buvo tinkamai paskirti į SN teisėjo pareigas ir jų posėdžiavimas kolegijoje nepažeidžia teisės, kad bylą išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas (EŽTK 6 straipsnio 1 dalis). Nurodytas sprendimas buvo priimtas pažeidžiant pagrindinį principą, kad niekas negali būti teisėjas savo byloje. Mat jį priimant negalėjo dalyvauti nė vienas iš SN Drausmės kolegijos teisėjų, jeigu teisinio klausimo dalykas buvo tiesiogiai susijęs su kiekvienu iš jų, t. y. jų, kaip teisėjų, statusu.
- 40 38 ir 39 punktuose nurodytų veiksmų imamasi atsižvelgiant į asmenų, kurių, kaip SN teisėjų, statusas kelia abejonių ir yra ginčijamas, interesą. Jais siekiama subjektams, kurie kreipiasi į SN kolegijas, susidedančias iš tokių asmenų, užkirsti kelią atlikti tokių asmenų, kaip SN teisėjų, statuso teisminę kontrolę, o kartu atimti iš tų subjektų galimybę apsaugoti jų teisę į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą.
- 41 Nagrinėjant nepriklausomumo ir nešališkumo problemą, ypatingą dėmesį reikėtų skirti aplinkybėms, kuriomis buvo priimta 2019 m. kovo 8 d. nutartis byloje Nr. I NO 47/18. Jos atskleidžia, kiek asmuo, paskirtas į SN teisėjo pareigas akivaizdžiai pažeidžiant teisės nuostatas dėl teisėjų skyrimo, siekė užbaigti procesą, kuriame buvo iškelta kitų teisėjų, įeinančių į Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegijos sudėtį, paskyrimo į SN teisėjo pareigas problema, siekiant užkirsti kelią šios problemos nagrinėjimui. Tokie veiksmai didina abejones dėl to, ar tokiomis aplinkybėmis paskirtas teisėjas gali garantuoti nepriklausomumą ir nešališkumą.
- 42 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalimi, prašo taikyti pagreitintą procedūrą.
- 43 Visų pirma, atsakymas dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo svarbus ne tik bylai, kurioje klausimas buvo pateiktas. Šiuo metu SN susideda iš

37 teisėjų, paskirtų į šio teismo teisėjo pareigas akivaizdžiai pažeidžiant Lenkijos teisės aktų nuostatas dėl teisėjų skyrimo. 27 asmenų (19 Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegijos teisėjų, septynių Civilinių bylų kolegijos teisėjų ir vieno Drausmės kolegijos teisėjo) atveju pažeidimą sudaro tai, jog jie buvo paskirti nepaisant to, kad KRS sprendimai dėl teikimų juos paskirti buvo apskūsti NSA, tų sprendimų vykdymas buvo sustabdytas ir prieš įteikiant paskyrimo raštus nebuvo užbaigta procedūra NSA. Dešimties Drausmės kolegijos teisėjų atveju pažeidimą sudaro tai, jog jie buvo paskirti nepaisant to, kad KRS sprendimai dėl teikimų juos paskirti buvo apskūsti NSA ir prieš įteikiant paskyrimo raštus nebuvo užbaigta procedūra NSA.

- 44 Antra, Lenkijos teisingumo sistemoje SN vykdo svarbiausias teismines funkcijas kaip paskutinės instancijos teismas, kurio užduotis – teisminė bendrosios kompetencijos teismų ir karo teismų veiklos priežiūra. Jis vykdo ir kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas, be kita ko, sprendžia dėl rinkimų (į Seimą ir Senatą, Lenkijos Respublikos prezidentus ir į Europos Parlamentą) teisėtumo. Šie klausimai priskirti Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegijos kompetencijai. Dėl to būtina nedelsiant išsklaidyti abejones, pateiktas prejudiciniame klausime, siekiant išvengti sisteminės grėsmės piliečių laisvėms ir teisėms Lenkijoje, arba nustatyti, kad tokios grėsmės nėra.
- 45 Trečia, kuo greitesnis atsakymas į prejudicinį klausimą būtinas abejonėms dėl SN funkcionavimo dalyvaujant asmenims, su kuriais susijęs šis klausimas, pašalinti. Šių asmenų darbas SN kolegijose, laikantis prielaidos, kad tos kolegijos neatitinka pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo ir nešališko teismo standarto, kelia grėsmę sprendimų stabilumui, o tai pažeidžia piliečių interesus. Taip pat tai kelia pavojų SN sisteminės funkcijos vykdymui ir griaua teisingumo sistemos pagrindus Lenkijoje. Jei bus nuspręsta, kad – nepaisant padarytų pažeidimų – kolegijos, į kurių sudėtį įeina tie teisėjai, atitinka pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo ir nešališko teismo standartą, tai pašalins grėsmę.